

Sluttrapport

Strandryddeuka i Lofoten 2014

19.-21. Mai

Versjon 1.

Lofoten Avfallsselskap IKS

Prosjektrapporten er utgitt av:

Lofoten Avfallsselskap IKS

Pb 99, 8376 Leknes

Prosjektleder: Monica K. Hartviksen

Tlf 76 05 40 35 mail: monica@las-lofoten.no

www.las-lofoten.no

www.facebook.com/las.lofoten

1 Innhold

2	Forord	4
3	Sammendrag	6
4	Innledning.....	7
4.1	Målsetting.....	8
5	Prosjektgjennomføring.....	8
5.1	Kommunikasjon	8
5.2	Tidshorisont og riktig tidspunkt.....	9
5.3	Økonomi, arbeidsfordeling og rammebetingelser	10
5.4	"Strandrydderene"	12
5.5	Gjennomføring forøvrig:.....	12
5.6	Registrering av avfall	16
6	Resultatet av registreringen	18
6.1	Overordnet	19
7	Statistikk og litt analyse.....	22
7.1	Antall enheter.....	22
7.2	Topp 15 i Lofoten	29
7.3	Faktorer som påvirker informasjon fra funnsted.	29
7.4	Forskjell i funn mellom innersida og yttersida	30
8	Kildene til forsøpling.....	32
8.1	"På farten"	32
8.2	Husholdning.....	34
8.3	Bedrifter	35
8.4	Annet	36
9	Andre tiltak mot forsøpling	38
9.1	Rusken -vårryddedaksjonen	39
10	Oppsummering.....	40
11	Samarbeidspartnere	41
12	Vedlegg –Ryddeskjema, side 2	42

2 Forord

"88% av havoverflaten er forurenset av plast", var en av avisoverskriftene som møtte oss en av sommerens solrike dager (vg.no 31.7.2014), og at Lofotens kyst inngår i den majoriteten som er berørt, er det ingen tvil om. Spørsmålet er heller i hvilken grad!

Det er likevel oppløftende å se at ryddingen hjelper. Kunnskapen som er samlet i årene strandrydding har eksistert i organisert form har bidratt i arbeidet med å kartlegge kilder, som igjen anvendes i holdningsarbeid og for å finne løsninger som kan bidra til å stoppe forsøplingen. Den største følelse av fremtidshåp er likevel å se alle Lofotingene som har bidratt til å rydde, og som tar ansvar for vår felles kystlinje og felles fremtid.

At det ligger flasker, husholdningsemballasje og taustumper langs den vakre kystlinja vår, har ikke vært et sjeldent syn i våre kystkommuner i moderne tid, men med god ryddeinnsats de siste årene kan man faktisk i dag nyte strender som er nesten fri for forsøpling. Vinterstormene bringer fortsatt mye i land, men erfaringen om at mye kommer fra land gir håp om at mye kan gjøres her "hjemme på berget".

For fjerde år på rad har en rekke Lofotinger bidratt til å rydde og kartlegge det marine avfallet. For kystlinja i Lofoten har man etter årets aksjon, kvantitative data for registrerte funn over 4 år! Dette er med å gi viktig kunnskap om kriterier som kan være med å identifisere kilder, og tall som kan antyde om enkelte avfallstyper er historiske, eller om det er "ferskt" avfall som fortsatt blir kastet. Når strendene har blitt ryddet kan man også begynne å se hvor mye som kommer i land hvert år. Ved å skille resultatet fra innersida og yttersida av Lofoten, kan man å se om det er noen forskjell i avfallsets sammensetning og mengde ut fra hvor det kommer fra. Vi håper at tallene skal gi kvantitet og kvalitet nok til at det gir indikasjoner til å begynne å arbeide med de potensielle kildene.

Årets rapport tar i mindre grad for seg prosessen med prosjektet Strandryddeuka, og har derimot større fokus på resultatet og tallene som er samlet inn. Strandryddeuka tar av naturlige årsaker kun for seg synlig og plukkbart avfall, og tar ikke for seg eventuelt innhold av mikroplast. Vi har også kastet vårt blikk til veigrøftene og sett på forsøplingsproblematikken der, for å se om man kan dra noen synergier.

Lofoten Avfallsselskap IKS er opptatt av at vi må identifisere og stoppe kildene til avfall, og vi håper våre resultater kan være til hjelp i akkurat dette arbeidet.

Vi kunne ikke gjort dette arbeidet alene, og benytter anledningen til takke alle samarbeidspartnere og ryddedeltakere i Lofoten. En spesiell takk til Aqua Lofoten Coast Adventure, som nok en gang bidro til en uforglemmelig RIB tur til området Refsvika på yttersiden av Lofoten.

Takk også til våre samarbeidspartnere for transport; Svenn Pedersen Lastebiltransport og Østbø avd. Lofoten. Dere har gjort en uunnværlig innsats ved å ta avfallet med til oss!

Vi vil også rette en stor takk til Toyota Nordvik som tok kontakt og lurte på om det var noe de kunne bidra med. De resulterte i et samarbeid om premien i Strandryddeuka, samt flere andre tiltak mot forsøpling.

Vi er også glade for å ha fått Destinasjon Lofoten og Lofoten Friluftsråd på lag. De har delt ut miljøprisen Tidevann, og vi håper samarbeidet kan mobilisere både reiselivsbransjen, turister og turgåere.

For at Strandryddeuka skulle være mulig, er vi avhengig av den gode dialogen og samarbeidet med våre eierkommuner. For kommunene har kontaktpersonen for marin forsøpling vært Brita Johnsen (Moskenes), Roger Fløan (Flakstad), Anja Meland Rød (Vestvågøy), Bjørn Andersen (Vestvågøy) og Stig Rune Dybwig (Vågan). I tillegg har servicetorgene i de respektive kommuner bidratt med å levere ut sekker og skjema til ivrige ryddere. Tusen takk for deltagelsen!

Og sist, men ikke minst – vi takker våre lokalaviser her i Lofoten, med journalister som er oppdatert og interessert i miljøet mer enn gjennomsnittet. Hva skulle vi gjort uten mediedekning i lokalpressen? Hele 79% av de spurte i en undersøkelse blant våre abonnenter, svarte at de hadde hørt om strandryddeuka gjennom nettopp avisene. (kundeundersøkelse, høst 2014)

Monica Kleffelgård Hartviksen har vært prosjektleder, gjort betraktningene og forfattet denne rapporten.

Leknes, november 2014

Monica Kleffelgård Hartviksen

Informasjons – og kvalitetsleder

Lofoten Avfallsselskap IKS

3 Sammendrag

Årets Strandryddeuka var den fjerde i rekken, og den fant sted i uke 21. Også i år har Lofoten Avfallsselskap (heretter kalt LAS) invitert lofotinger til å bli med på ryddedugnad, der man registrerer avfallet man finner og får levere det gratis i en avtalt periode. Aktiviteten resulterte i 57 ryddeaksjoner, med tilsammen 616 deltagere. Vågan var den kommunen som imponerte mest i år, med 17 flere ryddeaksjoner og 207 flere ryddere enn året før. I underkant av halvparten av ryddeaksjonene er utført på steder som ikke tidligere har vært ryddet i regi av Strandryddeuka. Både sammenlagt distanse og tonnasje, på henholdsvis nesten 6 mil og ca. 15 tonn, er temmelig sammenfallende med året før, men med innbyrdes forskjeller mellom kommunene.

Utfordringen i år har vært å få avfallet inn til stasjonen, i de tilfeller der avfallet er samlet i ulendt terreng. Ved 2 strender ble helikopter benyttet, noe som forøvrig ble en dyr affære. I 2 områder er man avhengig av båt med flat bunn. På grunn av transportkostnader er årets ryddeaksjon så langt den dyreste.

For å sette det hele i perspektiv så ble også vekten av innsamlet avfall i vårryddesaksjonen Rusken, summert til hele 16,35 tonn. Totalvekten var overraskende høy, men siden tallet er summert for første gang blir det kun et fremtidig referansepunkt. Om forsøpling på agendaen har ført til rydding etter skippertaksprinsippet dette året, eller om dette er avfall som oppstår jevnlig, vil fremtiden vise. 2 tonn EE-avfall kan imidlertid tyde på det første.

Tilbake til de marine resultatene, så ser vi at 34% av avfallet er direkte fra fiskeri – og at andelen fra år til år er +/- 30%. Vi ser at isopor er den artikkelen det er plukket mest av i år, og da er kun biter over 10 cm tellet med. Tellingene viser også at det er mer isopor på innersida av Lofoten, enn på yttersida, mens det er motsatt for fiskerirelatert avfall.

Fra husholdningsemballasjen ser vi at hel 33% er bad og vaskeroms relatert, og vi undrer oss over hvem som er så glad i matolje, for 8% av husholdningsemballasjen kommer faktisk derfra! Det er ca. 50/50 med drikkeflasker med norsk og utenlandsk opprinnelse, men de norske er overrepresentert på innersida og de utenlandske på yttersida. Dette kan være en indikator på at en god del av avfallet oppstår lokalt/regionalt og ved vår langstrakte kyst, og i så fall er det godt nytt, for det betyr at ved å få slutt på forsøpling i Norge vil vi merke forskjell i våre farvann!

Resultatet fra Rusken viser vel også at vi kan gjøre mye lokalt, som vil gi resultat lokalt. Antall plastposer (bærenett) har gått ned hvert år siden Strandryddeuka ble etablert, og det kan også være en indikator på at vi er på bedringens vei. Dette gir håp!

I nasjonal sammenheng har Nordland fylke 115 ryddeaksjoner, og 49,6% av disse er utført i regi av Strandryddeuka. I landet forøvrig er det utført 522 aksjoner, noe som betyr at de fire kommunene våre står for 10% av ryddeaksjonene. Det er ryddet en strekning på 321 km, der våre 6 mil utgjør ca. 18%. Til sammen nesten 64 tonn på 4 år. Vi er stolte av våre sambygdinger, og takknemlige til alle som har deltatt!

4 Innledning

Arbeidet med å få slutt på marin forurensning er i full gang, og stadig flere instanser og organisasjoner får øynene opp for hvor stor trussel marint avfall utgjør og spesielt hvilken miljøskade som plastforurensning faktisk utgjør. Det er et kappløp med tiden, både å få ryddet opp og å hindre nytt avfall å komme ut i naturen.

Vi har tro på kunnskap, og derfor har fokus også vært at man må registrere hva man finner. Dette blir til viktig statistikk som gir oss gode indikasjoner over tid for hvor problemet oppstår, og hvor løsninger kan finnes.

Ved å identifisere målgrupper som avhender avfallet på uheldige måter og/eller identifisere situasjoner og steder der avfallet oppstår, kan vi bedre tilrettelegge holdningsskapende kommunikasjon og fysiske løsninger som gjør det enklere å få avfallet til godkjent mottak.

Skjemaet for registrering hadde i år noen nye tilføyelser som vi håper kan være med å belyse avfallets beskaffenhet.

En av de største utfordringene er mottak og grovsortering ved anlegget vårt i Haugen. Det marine avfallet kommer sammenblandet, og garn og tau skaper trøbbel ved håndtering. Oppfordringen lyder at man skal levere større garn og tau separat fra annet typisk marint avfall. Det samme gjelder større deler metaller og mengder med trevirke.

Forventningene til årets aksjon var lave. På forhånd er det svært vanskelig å vite hvor mye avfall som har kommet i land, og hvor mange folk som faktisk går ut og rydder, men Strandryddeuka har blitt mer rutine, noe som letter gjennomføringen av prosjektet.

Både synlige tall, informasjon og faktisk ryddeaktivitet er med på å bevisstgjøre hver enkelt av oss. Å bidra til en renere natur er svært givende, i tillegg til at det er et positivt trivselsbidrag til befolkningen som bruker naturen, både til rekreasjon og til matauk.

Noen artikler har et tydelig nasjonalitets opphav, som denne greske tuben. Ut fra bildet av tennene, er det trolig tannkrem – men om emballasjen har tatt korteste veien fra skipsleia eller lengste veien fra det greske fastlandet – det må man finne svar på gjennom andre metoder.

4.1 Målsetting

Hovedmålet for ryddeaksjonen er:

- Å rydde mest mulig marint avfall bort fra kysten (flosona) av Lofoten.
- Kontinuitet i registrering av avfallet for å se endringer, kilder og avfallstyper langs kysten av Lofoten, slik at resultatene kan bidra til å redusere fremtidig forurensning.
- Holdningsendring blant befolkningen.

5 Prosjektgjennomføring

5.1 Kommunikasjon

Årets aksjon er kanskje den kampanjen som har hatt minst mediedekning så langt, men kjennskapet ser ut til å være stor etter tidligere års omtaler og deltagelse på aksjoner. Alle tidligere ryddekoordinatorer fikk tilsendt informasjon på e-post, og folderen (på bildet nedenfor) ble trykket opp i noen eksemplar og lagt på miljøstasjonene til utdeling blant kunder. Også servicetorg/kontaktperson i kommunene har fått denne tilsendt, og har hatt mulighet til å distribuere denne.

Lofoten Strandryddeuka
19.-23. mai 2014

2011:	2012:	2013:	2014:
13,09 tonn	20,75 tonn	15,16 tonn	Blir du med?
469 pers.	742 pers.	573 pers.	
49 760 meter	83 800 meter	58 300 meter	

Kommunene Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan inviterer sammen med Lofoten Avfallsselskap IKS til dugnad!

Klar til kamp - kamp for en ren natur!
Med de mengder som finnes av marint avfall både i volum og i antall partikler i våre hav, må vi alle trå til for å rydde opp det som allerede ligger der, og hindre at nytt avfall kommer ut i naturen. For naturen er også deg og meg, maten vi spiser og vannet vi drikker. Selv om vi liker å tenke på naturen som hav, trær, dyr og fjell er den også en skyus som vi i høyeste grad er en del av!

Vi har behov for å spise trygg mat, i trygge omgivelser på lik linje med andre levende vesener.

I dag er ikke dette lenger en selvfølge. Plastforurensning er et stort problem fordi plasten ikke kan brytes ned organisk, men blir til bestandig mikroplast. Og mikroplast på avveie er vanskelig å få ut av naturen. Den blir dermed gjerne forvekslet med plankton. Større biter kan bli forvekslet med mat, og fugl, fisk og sjeppestyr kan få dem i forurensningssystemet hvor det kan medføre smerte, eller dyrt rett og slett døtt i hjel.

Hvor kommer det fra?
Kildene til det marine avfallet oppstår i flere ulike situasjoner. Det kan være kioskkanigg uten rømmesagg, naturkustbretter inni vind og vær, dumping av avfall, "misset apper" der man ferdes og overflyte søppeldunker som dras utover av dyrfugler.

Hvordan få slutt på marint forurensning?
For å få mengden mindre må vi 1) rydde opp og 2) slutte å tilføre mer avfall - d.v.s. stoppe kildene. Det betyr at vi må registrere det vi finner, slik at vi får adressert det tilbake til hvor det kommer fra, hvor ansvarst plasseres og løsninger finnes. Kanskje må også noen holdninger endres.

I 2013 ble blant annet dette tatt opp (kun Lofoten):
622 stk. matemballasje, 569 stk. emballasje fra bad og vaskeomr., 356 vaskeomr.emballasje, 333 olje- og bensinkanner og 1143 pakkeband og streps.

Bli med!
Vi trenger både deg som kan rydde - og deg med båt!

A) Gi beskjed til oss hvem du er og hvor du vil rydde (for du bestemmer).
B) Du får sekker og skjema hos oss eller ved servicetorget på Rådhuset. (Skjema kan også bli tilsendt på mail).
Skjemaet fylles ut underveis, og leveres samtidig som det innsamlende avfallet.

Utfyllt skjema = gratis levering av avfall.

C) Ved behov for transport av avfallet, ta kontakt med oss.

Vi utfordrer deg som båtaier!
Det er mange holmer, skjær og strender uten forfar vel i Lofoten. Vi trenger derfor båter, og engasjement fra båtaiere til å rydde der. Både til transport av folk og oppryddet avfall. Og ikke minst til å få kartlagt hvor det er behov.

Vet du andre steder som bør ryddes?
Det er ikke alltid like lett å vite hvor det er mye avfall, spesielt i områder hvor vi ikke ferdes så mye selv - så om du kjører Lofoten fra paddeperspektiv, småbåtperspektiv, eller som grunneier med strandkystlinje på eiendommen, vil vi gjerne høre fra deg. Det er mange holmer og skjær, og vi skulle gjerne hatt bedre kartlegging på hvor det er mye marint avfall - gjerne med bilder.

Følg oss og tips oss på www.las-lofoten.no og www.facebook.com/las.lofoten

Sammen holder vi Lofoten rent!

Folder til utdeling

Vi skulle gjerne belønnet alle som har bidratt til ryddingen, men har dessverre ikke mulighet til det. Derfor har vi i år også gått for løsningen der vi trekker en ryddeaksjon blant de som har deltatt, som vinner kr. 10 000,-. For å bli aktuell må man ha registrert de funnene man har korrekt. Vi erfarer heldigvis at det er andre faktorer som motiverer mer, som et ryddig lokalmiljø og miljøengasjement. Toyota Nordvik har bidratt som sponsor med halve premien.

Alle rapporter og annen informasjon om Strandryddeuka er samlet på egen nettside;

<http://las-lofoten.no/aktuelt/strandrydding> I tillegg har informasjonen vært tilgjengelig på facebook.

5.2 Tidshorisont og riktig tidspunkt

Kampanjeperioden var satt til uke 21. Stort sett kommer ryddeaksjonene ganske samlet, men det er behov for å gi dispensasjon da noen gjerne vil begynner litt tidligere, samt at det er noen som blir forsinket eller må tilpasses skoleruta. I år var det en svært snøfattig vinter, slik at folk kom tidlig i gang, og dermed var tidlig ferdig.

Det som drar ut kampanjetiden er innhenting av avfall på utilgjengelige steder. I Kvalvika var planen å bruke RIB for å slepe avfallet ut til en større båt. Ettersom mengden avfall som ble ryddet var mye større enn antatt, ble det ikke noe annet alternativ enn helikopter. Det ble også gjort en ryddeaksjon på Bunesstranda, der avfallet ble gjensatt. Bunesstranda er 0,5 km dyp sandstrand, og ganske utilgjengelig, og da er det kun helikopter som kan benyttes her også. Det var ønskelig å få ryddet mer når LAS først måtte ta kostnaden med helikopter. Sørvågen skole stilte sporty opp ved skolestart og ryddet resten av stranda, men fikk dispensasjon fra å registrere funnene.

Helikopterhenting ble derfor først gjennomført i starten av september. På to strender hvor vi er avhengige av henting pr båt, har avfallet har blitt liggende lenge i påvente av henting, dette skyldes motorhavari, og vi håper å få dette inn før vinteren.

Det er ingen ideell situasjon at avfall blir liggende så lenge etter rydding. Men dyre tjenester som helikopterhenting betyr at man må være fleksibel for å få samle opp mest mulig. Og er det dugnad må man også ta hensyn til at de som er involverte i transport ikke har anledning, eller det kommer hindringer i veien. Bildet nedenfor viser hvordan det så ut i Kvalvika når helikopteret først ankom. 5 m³ sekker måtte ryddet før helikopteret kunne lette. Noe visste vi om, men turgåere har tydeligvis lagt sitt egen avfall løst i haugen, noe som fungerte heller dårlig når helikopteret kom.

For senere år må det etterstrebtes å bli ferdig med innhenting senest i løpet av juli.

Gjennomføring av RIB tur og strandtur i Refsvika, var lørdag 3. mai. Det var mulig å gjennomføre på en så tidlig dato siden våren kom veldig tidlig og man hadde lagt bak seg en barmarksvinter.

Kvalvika: Turgåere kastet trolig eget avfall på toppen av de som var samlet, uten å være i sekk, noe skapte problemer ved helikopterhenting.

Årets gjennomføring av ryddeaksjonene støtter opp om tidligere erfaring. De ryddeaksjonene som ikke er ferdige før sommeren, blir heller ikke gjennomført. De som hadde registrert ryddeaksjon på forhånd, men var blitt forsinket av ulike grunner – utsatte i stedet ryddeaksjonen til neste år. Med ett hederlig unntak, Sørvågen skole. Behovet for starttidspunkt er når våren ankommer. Når snøen forsvinner og det går an å ferdes i fjæra, og folk ser avfallet som har kommet inn i løpet av vinteren.

5.3 Økonomi, arbeidsfordeling og rammebetingelser

5.3.1 LAS

Strandryddeuka er "sponsorobjektet" til LAS og vårt bidrag tilbake til lokalsamfunnet. Prosjektledelse tar tid, både med planlegging, markedsføring, oppfølging av ryddeaksjoner, innhenting av data og oppsummering. Selv om det meste skjer på våren, har innhenting av avfallet en tendens til å dra ut til høsten. Dette skyldes at man er avhengig av andre aktører og frivillighet. Antall timer med prosjektledelse er ikke spesifisert.

I tillegg kommer kostnader for blanke sekker som brukes til å ha avfallet i, storsekker (m³) til helikopterhenting, kostnader ved mottak av avfallet gjennom grovsortering (mottakskontroll) og videreforsendelse av avfallet til forbrenningsanlegg. Kostnaden for mottak av avfallet synliggjøres gjennom kostnaden for å levere avfallet.

Den største kostnaden er imidlertid transportkostnader for å innhente avfall med helikopter, og med den store prisøkningen som har skjedd i løpet av disse fire årene, bør det finnes en annen løsning. I tillegg kommer kostnader til krokobil for å få løftet storsekkene og fraktet de til Haugen.

Kostnader til RIB-turen er drivstoff til båt, samt grillpølser med tilbehør til deltakerne. Og i tillegg kommer et bidrag på på kr 5000,- til premien som trekkes blant ryddelagene.

5.3.2 Kommunene

Servicetorget på rådhusene er en viktig formidler av skjema og sekker til strandrydderne, i tillegg har kommunene egen kontaktperson for Strandryddeuka. Det meste av dialogen går direkte mellom LAS og servicetorget under selve Strandryddeuka, mens kontaktpersonen i kommunen holder dialogen i planleggingsfasen.

Informasjonsdelingen fra servicetorget i kommunene er først og fremst reaktiv, det vil si at det er folk som i utgangspunktet allerede er har planer om å rydde, som tar kontakt.

Kommunene er også kontrollorgan i forurensnings – og forsøplingssaker, og besitter mulighet for sanksjoner der forurensere er kjent, i tråd med "forurensere betaler"-prinsippet. I tillegg er det viktig at kommunens representanter besitter kunnskap om kilder og diffus forsøpling, med tanke på infrastruktur, vedlikehold og utvikling innen både avløp/kloakk og utsetting av avfallsdunker.

En viktig del av samarbeidet med kommunen er informasjons- og erfaringsutveksling, slik at man både kan jobbe bedre sammen, og jobbe forebyggende på hver sin kant.

5.3.3 Sponsorer

Det er mange strandryddere som ikke har mulighet til å transportere avfallet de samler inn selv, og de er derfor avhengige av å få avfallet hentet. Noen får hentet med en gang, andre må vente til renovasjonsbilen kommer. Alle som har meldt inn behov for biltransport har fått hentet selv om avfallet noen ganger har blitt stående en stund. Svenn Pedersen Lastebiltransport hentet i Vågan kommune, mens Østbø hentet i de andre kommunene.

Også i år har Aqua Lofoten Coast Adventure bidratt med en flott RIB tur til yttersiden av Lofoten. I år stilte selskapet både med både RIB og skøyta Trio II, samt arbeidstid.

Toyota Nordvik bidrar med halvparten av premien på kr 10 000,-, som trekkes blant ryddelagene.

Lofoten Friluftsråd og Destinasjon Lofoten har bidratt med fat til miljøprisen TideVann.

5.3.4 Kostnadsoversikt

Kostnadsoversikt for prosjektet Strandryddeuka:

Artikkel/tjeneste	Antall	Nettobeløp
Sekker		7 500,-
Restavfall (1,56 kr/kg)	15 000	23400,-
RIB tur		6 000,-
Storsekker	15	1 275,-
Premie		5 000,-
Helikopter		67 000,-
Krokbil		5 280,-
Sum		115 455,-
Transport (sponsor) av avfall		19 500,-

Summen av direkte kostnader til Strandryddeuka er kr 115 455,- eks. mva. Arbeidstid på prosjektleder er ikke inkludert i denne oversikten. Denne kostnaden dekkes inn fra LAS sitt overskudd fra næringsvirksomhet, ettersom husholdningsavfall innhentes etter selvkostprinsippet. Det er altså ikke abonnentene som betaler for strandryddeaksjonen. Sponsorbidragene til transport av avfallet utgjorde 19 500,-.

Enkelte steder, som her på Bunesstranda, er det kun helikopter som er fornuftig løsning for å få fjernet avfallet. Dette er en svært dyr løsning og det etterlyses en nasjonal finanseringsordning. Sekkene på bildet inneholder til sammen 1700 kg, og lar seg ikke lett bære over fjellet.

5.4 "Strandrydderene"

Den typiske strandrydder er, i forhold til andelen deltagere, med stor sannsynlighet skoleelev siden elevtallet fort utgjør en stor del av det totale antallet deltagere. Også i år har vi hatt flere skoler med, noen har til og med ryddet flere steder. Det hadde neppe blitt noen ryddeaksjon fra skolen uten engasjerte lærere som tar med seg elevene ut i naturen. Ved Svolvær skole har man en egen buss til disposisjon, noe som har bidratt til at man har kunnet rydde andre steder enn i skolens nærmiljø. I tillegg til Svolvær skole har Ramberg skole, Aust-Lofoten VGS, Ørsnes skole, Svarholt skole og Leknes skole bidratt i Strandryddeuka.

Den typiske ryddeaksjon består derimot ikke av så mange deltagere. Tvert i mot så er det mange som består av få personer; enkeltpersoner, familier eller naboer/innbyggerforeninger. Og mange av disse viser en utrolig iherdighet for å få søppelet bort fra naturen.

Av foreninger så er Miljøagentene i Kabelvåg, Norsk Ornitologisk forening, Tjukkasgjengen og Lofoten Ekstremsportklubb representert. Blant bedrifter er det SALT i Svolvær som har gått lengst, ved å ta med seg ansatte med familier og venner til Kvalvika for å rydde. For første gang har også et politisk parti deltatt, Venstre i Vågan ryddet Rørvikstranda.

Her er miljøagentene i Kabelvåg, under ledelse av Inger Anne Nyaas, ved ryddingen av Moloen i Kabelvåg. Foto: I.A.Nyaas

5.5 Gjennomføring forøvrig:

5.5.1 «Bli med i trekningen av kr 10 000,-»

Alle ryddelag som har ryddet over 20 kg og som har fylt ut registreringsskjema korrekt er med i trekningen av kr 10 000,-. Hvis privatpersoner eller firma vinner premien må den gis til en forening/organisasjon som holder til i Lofoten. Ryddelag fra skoler, og skoleklasser teller i denne sammenheng som ideell, og kan beholde premien selv.

Trekningen ble gjort ved Leknes Politistasjon, og det var Johan Sirnes(t.h.) som ble trukket ut som vinner med sin deltagelse med rydding av Bergsøya/Sandberg. Men premien måtte gis bort til en veldedig organisasjon, og da falt valget på Røde Kors Vestvågøy, her representert ved Erik Skarstein (t.v).

5.5.2 Miljøprisen Tidevann

Destinasjon Lofoten og Lofoten Friluftsråd står i fellesskap bak å dele ut miljøprisen Tidevann.

Manglende publikumsrespons for tips på kandidater forrige år er tatt til etterretning. I år har en jury bestående av Destinasjon Lofoten, Lofoten Friluftsråd og LAS valgt ut en kandidat som vil få prisen ut fra den innsatsen og engasjementet denne har vist.

I tildelingen er evnen til å motivere andre bli vektlagt, i tillegg til å ha vist en ekstraordinær innsats selv. Korrekt registrering er selvsagt en forutsetning.

Vinneren får et nydelig fat utformet av Anders Tangrand, ved Glasshytta på Vikten. Dette er laget av resirkulert glass og er inspirert av livet ved og på havet.

Det ble Frantz Sortland som imponerte juryen mest i år. Det er mange enkeltpersoner som imponerer, men motivatoregenskapene til Sortland, gjorde ham til et klart førstevalg!

Han er riktignok lærer, og i kraft av yrket sitt er elevene klare ryddedeltagere, MEN når man bl.a. tar med seg 50 ungdomsskoleelever på sykkelturn langs E10 for å rydde, ja da er man mer engasjert enn de fleste!

5.5.3 Erfaringer fra Refsvika

Årets RIB tur gikk nok en gang til område Refsvika, der det var deler av Kollhellarsanden og området bortenfor Silsandneset som ble ryddet.

13 stykker ble trukket ut blant hele 69 påmeldte, og trekningen ble utført ved Leknes Lensmannskontor. Det er en fordel å ha mange reserver å ta av, siden det erfaringsmessig blir litt frafall.

Etter flere års ryddinger i samme område, om enn ikke på riktig samme sted, så ser man at det er svært lokale forskjeller på hvor avfallet kommer i land, og dets beskaffenhet.

En god del avfall kiler seg innimellom steiner og i små huler under steinene, mens det rundt omkring ligger ganske spredd flasker, kanner og tau med mer. Noen steder ligger det haugevis med planker, og ved å gå løs på en av disse, fant man massevis av små plastbiter, korker og taustumper. På en strekning på et par 100 meter kan det være steder man nesten ikke ser avfall, til steder hvor man kan stå plukke småbiter og rydde bort planker en times tid på 2 m²! Merk også at det er forskjell på størrelsen i enhetene. Noen steder er det bare hele plastgjenstander, andre steder alt knust til små biter, samt korker. Dette er imidlertid kun en observasjon, så får man ta med seg dette å se hvordan avfallet i havstrømmene oppfører seg ellers.

Også i år ble fiskeskøyta TRIO II benyttet for å ta med avfall.

Når man har krabbet inni en hule av store steiner, og stikker hodet over en hyllekant og ser denne gjenstanden, da skal jeg love at man skvetter.....

Vi fikk gode tilbakemeldinger fra deltagerne. Refsvika ligger i et utrolig naturskjønt og historierikt område. Dugnad skal også være koselig og sosialt, det er fint å gjøre noe sammen. De som ønsket det fikk også omvisning i hula av vår samarbeidspartner som også er autorisert guide.

Spente deltagere på tur.

Mye god trening i å rydde gamle fiskegarn. Her er det Therese og Christian som er i sving

Anne Margreth, Liss og Rigmor var glad denne overlevelsesdrakten kom uten eier.

Christian plukker og plukker og plukker...

Masse treverk har kommet i land og kilt seg inni hverandre.

Utsikten fra stien mellom Kollhellarsanden og Silsandneset

En fornøyd gjeng med deler av dagens "fangst"

Velfortjent hvilepause rundt bålet

5.6 Registrering av avfall

En viktig del av ryddearbeidet er registrering av hvilket avfall man finner. I LAS føler vi det er viktig å få tilpasset skjema til de forhold vi observerer. Derfor er det også i år noen små tilpasninger for å få et best mulig bilde for å identifisere kildene. Rydeskjema ligger også som vedlegg til rapporten.

Enheter samlet (Strandrydding)			
Du behøver kun å registrere det som står på lista, men plukk alt er du snill. Bruk strekksystem (☑) for å holde tellingen, summer totalantall og skriv i ruta tilslutt.			
På farten Avfall fra gatekjøkken, utflukter, bilturen, idrettsarrangement			
☐ Drikkeflasker, plast (Norge):	☐ Snusbokser:		
☐ Drikkeflasker, plast (ukjent opphav):	☐ Lightere:		
☐ Glassflasker:	☐ Tobakk-/røypakker:		
☐ Drikkebokser:	☐ Sko:		
☐ Korker (fra drikkeflasker):	☐ Klær:		
☐ Take away-emballasje:	☐ Engangsgrill:		
☐ Engangsdekketøy:	☐ Plastposer (bærenett):		
☐ Annet:			
Husholdning Avfall fra hytta, båten o.l.			
☐ Matemballasje:	☐ Lysparer:		
☐ Matoljeflasker:	☐ Bomullspinner:		
☐ Emballasje (bad, vaskeom):	☐ Bindtampong:		
☐ Lokk/korker:	☐ Elektronikk:		
☐ Spraybokser:			
Bedrifter Fiskeri og industri			
☐ Oppvaskmiddelflasker:	☐ Olje-/bensinkanner:		
☐ Agnemballasje-/bokser:	☐ Presenning/plastduker >1 m3:		
☐ Bøyer og flottorer:	☐ Tau (under 50 cm):		
☐ Fiskekasser:	☐ Tau (over 50 cm):		
☐ Garn, >1m2:	☐ Isoporbiter (>10 cm):		
☐ Garn, biter <1m2:	☐ Kavler:		
☐ Pakkebånd, strips:	☐ Annet:		
☐ Blåser:			
Annet:			
☐ Batterier:	☐ Sprayter:		
☐ Biler/bideler:	☐ Dekk:		
☐ Emballasje (bil-/båtpleie, garasje):	☐ Oljefat:		
☐ Veistikker:	☐ Biter av jern og metall:		
☐ Annet:			
Små udefinierbare plastbiter (hard/myk) i området du rydder:			
☐ <50	☐ 50-100	☐ >100	Kommentar: _____
Hvor stor andel anser du å komme fra fiskeribransjen: ca. _____ % av gjenstandene			

I LAS valgte vi følgende endringer:

- Ut med registrering av fruktposer, da det var lite funn av det.
- Ut med registrering av sykler og sykkeldele, da det var lite funn av dette.
- Spesifisere plastemballasje fra bil- og båtpleie, og annen emballasje som hører hjemme i en garasje.
- Inn med matoljeflasker. Observasjoner fra fjorårets ryddeaksjon gjorde at vi ville undersøke mer om denne artikkelen.
- Inn med spraybokser
- Inn med biter/deler av jern og metall. Funn og kommentarer fra tidligere år om metall gjorde at vi ville finne ut mer om dette.
- Alle som fyller ut skjema blir også oppfordret til å gjøre et anslag av hvor mye avfall som kommer fra fiskeribransjen.

Innspill til ytterligere endringer:

- Registrere rør fra drenering eller oppdrettsindustri
- Registrere landbruksplast. Vi har fått tilbakemelding om observasjoner på dette.
- Våtservietter, som det finnes mange av ved kloakkslipp

Inndelingen av hvor avfallet oppstår ser ut til å ha fungert godt, og vi vil beholde den fremover.

Skjema ble levert inn til miljøstasjonen der avfallet ble tatt i mot, eller levert til prosjektleder direkte.

Det har fungert svært bra i år.

Et trist syn at garn og tau finner veien til reirene til havsulene. Foto: Eric Fokke

6 Resultatet av registreringen

Etter å ha samlet inn og registrert avfall i 4 år begynner vi å få et bedre bilde av sammensetningen av det avfallet som havner nede i fjøra. Det verdifulle arbeidet som er nedlagt i registreringen gir en god indikator, men inneholder også flere usikkerhetsmomenter.

Disse feilkildene kan være hvor nøyaktig tellingen er gjort, om det registreres underveis, på bakgrunn av hukommelse eller estimat. Skjema sier heller ingenting om at andre enheter som ikke er registrert på skjema, finnes i stort eller lite omfang. Det er mange som påfører alle artikler de finner og gir informasjon om at det er mange plastbøtter, fiskehansker, tannbørste og smørpakter som ligger langs våre strender, men siden dette ikke er registrert overalt vil det fortsatt bare være en opplysning man ikke vet utbredelsen av. Når registreringen viser det samme over tid, kan man imidlertid si at dette er mer sikkert, og når tallene kan bekreftes med kvalitative observasjoner, så øker også tryggheten om resultatet.

Noen steder er ryddet flere ganger, faktisk hvert år siden Strandryddeuka i Lofoten startet, men det kan være større omfang, prioritering av å rydde ulike artikler i den forstand at ikke området var 100% ryddet etter forrige runde, samt at noen kanskje også har ryddet uten å være registrert i Strandryddeuka og enten har levert for egen regning eller inn på Rusken som gjøres i regi av kommunene. Mange veistrekninger langs kysten gjør ryddingen kvalifisert til begge.

I 2013 fikk vi indikert at det var forskjell på drikkeflaskene i plast som kom inn på yttersida og innersida. På yttersiden kommer det mange flasker med design man ikke ser i norske butikker, og mange av disse er vannflasker. Dette har inspirert også til å splitte funnene på innersida og yttersida av Lofoten.

I år har det vært svært mange ryddeaksjoner, mens antall deltagere og kilometer er ganske stabilt fra i forrige år, men med litt innbyrdes endring, det samme er totalvekten. Positivt er det i alle fall hvor mye som har blitt ryddet i Vågan kommune i år.

*Dette er i Fallkråa (Vestvågøy),
et eksempel på et sted hvor svært
masse marint avfall kommer i land.
Denne er ikke ryddet, men vi satser
på neste år.*

6.1 Overordnet

Tabellen viser en oppstilling av resultatet for 2014.

Sted	Moskens	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Sum
Kg	3450**	3090	4220**	4240	15000
Sekker*	0	31	180,5	266	477,5
Antall deltager	84	58	138	334	614
Antall meter	900	5400	29245	23555	59100
Tid i timer*	10,5	11	76	73	170,5

Tab 6.1 overordnede resultat

*Et svakt tall, da flere ikke rapporterer dette i timer eller alt ikke går ned i sekker.

** Inneholder estimat av vekt.

6.1.1 Total mengde

Til sammen ble det samlet inn 15 tonn marint avfall i regi av strandryddeuka 2014.

	2011	2012	2013	2014	Sum
Vekt	13,09 tonn	20,75 tonn	15,16 tonn	15,00 tonn*	64 tonn
Yttersida, helikopter	7,5 tonn	3,5 tonn	0 tonn	4,3 tonn	14,8 tonn

Tab 6.2 Totalvekt

*inkl. to estimat på vekt: Refsvika og Kollvika

Vinteren 2011/12 var som tidligere nevnt en ekstremvinter, så det kan være riktigere å sammenligne seg med tallene fra våren 2011. og 2013. Sett i dette perspektivet er årets resultat veldig bra.

Totalt har man i regi av LAS og strandryddeuka ryddet 64 tonn marint avfall bort fra Lofotens kystlinje!

Det kan alle som har deltatt i ryddingen være veldig stolte av.

6.1.2 Total lengde og ryddesteder

Strekningen som er plukket i år er på 59 km og er mindre enn én kilometer forskjell fra året før, men med stor endring i kommunene Flakstad og Vågan. Overordnet er dette noe vi er godt fornøyd med. Selv om dette er selvrapporterte meter, gir det en god indikasjon på omfanget.

	2011	2012	2013	2014	Endring fra i fjor
Mosknes	2 900	600	850	900	50
Flakstad	4 300	7 250	19 500	5 400	-14 100
Vestvågøy	36 160	64 170	31 995	29 245	-2 750
Vågan	6 400	11 800	6 000	23 555	17 555
Sum	49 760	83 820	58 345	59 100	755

Tab 6.3 Antall kilometer

Årsakene til endringer i antall meter er vanskelig å identifisere. Om nedgangen i antall meter i eksempelvis Vestvågøy skyldes at det er lite nytt avfall som har kommet inn, eller at færre har ryddet, er uvisst. Et område (Holsøya) som har vært med tidligere, ble ikke ryddet i år. Ved en befarings fant vi ingenting søppel. Området har vært ryddet i 3 år, og ligger inne i Buksnesfjorden.

Prosjektleder sitter igjen med en følelse av at det er enkelte steder som er mer attraktive å rydde enn andre, og det skyldes nok i stor grad tilhørighet og tilgjengelighet, og at avfallet er synlig. Og når disse er ryddet, vet man ikke om andre alternativer, eller har ikke mulighet til transport. Et annet alternativ er at folk er fornøyd med å ha bidratt ett år og når det er bare litt nytt avfall som har kommet inn, vil det ikke være like stort engasjement. Det betyr at man må være forberedt på at oppslutningen om strandryddeuka vil synke, og at man på sikt kanskje vil trenge en annen ordning.

Til sammen ble det gjennomført 57 ryddeaksjoner i Strandryddeuka

Antall ryddeaksjoner over tid:

	2011	2012*	2013	2014	Endring fra i fjor
Moskenes	4	3	3	4	1
Flakstad	5	6	8	5	-3
Vestvågøy	20	33	20	22	2
Vågan	10	19	9	26	17
Sum	39	61	40	57	16

Tab 6.4 Antall ryddeaksjoner

*Høsten 2011 la stormfloa Berit igjen enorme mengder marint avfall.

Vågan har i år kommet med rekord på 26 ryddeaksjoner, og går får første gang forbi Vestvågøy, som hadde sitt topp år etter stormfloa Berit med rydding i 2012.

Følgende steder ble ryddet i år, der følgende nye rydesteder er merket i mørke grønn. Dette betyr ikke at de aldri kan vært ryddet før, bare at de ikke har vært med i regi av Strandryddeuka.

Sted	Kommune	Sted	Kommune
Refsvika* (RIB)	Moskenes	Skjelfjord, ytre	Flakstad
Kvalvika	Moskenes	Kvalvika	Flakstad
Bunesstranda (Svolvær skole)	Moskenes	Nordafjæra	Flakstad
Bunesstranda (Sørvågen skole)	Moskenes	Vareid	Flakstad
		Ytresandstrand	Flakstad
Sum	4	Sum	5

Sted	Kommune	Sted	Kommune
Breidablikk-Storeidøya	Vestvågøy	Badestranda u/fjellet	Vågan
Gjermesøya	Vestvågøy	Brenna	Vågan
Hattan	Vestvågøy	Bremvika v/Kalle	Vågan
Haugbukta	Vestvågøy	Børvågen	Vågan
Hauklandstrand	Vestvågøy	Børvågen v/flyplass	Vågan
Jektvika	Vestvågøy	Fjæra v/Sjøveien, Ørsnes	Vågan
Kollvika	Vestvågøy	Fjæra fra Ørsnes skole- E10	
Langneset	Vestvågøy	Gimsøya Naturreservat	Vågan
Lyngedal	Vestvågøy	Gjersvold-Delp	
Nesjøya	Vestvågøy	Hov, Gimsøy	Vågan
Sandberg/Bergsøya	Vestvågøy	Laukvik naturreservat	Vågan
Sandøy (Pettersen)	Vestvågøy	Landkomstranden	Vågan
Sandøy (Vestresand)	Vestvågøy	Moloen i Kabelvåg	Vågan
Schellstadfjæra (Svarholt)	Vestvågøy	Murvika/Langvika	Vågan
Skokkelvika	Vestvågøy	Rekvika	Vågan
Steine	Vestvågøy	Rørvikstranda	Vågan
Unstad (Krogh)	Vestvågøy	Silsand	Vågan
Unstad (LEK)	Vestvågøy	Stor-Dallvika	Vågan
Uttakleivstranda	Vestvågøy	Storvågan	Vågan
Valbergsveien (vest. for Smorten)	Vestvågøy	Tjeldbergvika	Vågan
Vikstranda	Vestvågøy	Ursvika	Vågan
Vågan+Vik	Vestvågøy	Vaterfjord	Vågan
		Vaterfjord (Austnesfjord)	Vågan
		Vik , Gimsøy	Vågan
		v/Laukvik Camping	Vågan
		Våtvika/Rækøya	Vågan
Sum:	22	Sum:	26

Tab 6.5 Ryddeaksjoner

6.1.3 Antall deltagere:

Det er registrert 614 strandryddere i årets aksjon, det er et veldig bra tall, men også med innbyrdes endringer mellom kommune. Tellingen av personer består av at man oppgir hvor mange som har vært med på en enkel ryddeaksjon. Det betyr i praksis at hvis man deltar på flere ryddeaksjoner, så telles man som flere personer.

	2011	2012	2013	2014	Endring fra i fjor
Moskenes	74	44	30	84	54
Flakstad	97	71	79	58	-21
Vestvågøy	216	418	282	138	-144
Vågan	82	209	127	334	207
Sum	469	742	573	616	43

Tab 6.6 Antall deltagere

Antallet deltagere har økt fra i fjor, men merk den store endringen for Vestvågøy og Vågan. En del av denne forskjellen kan forklares med at det er flere skoler i Vågan som har bidratt i år, og dermed har elevantallet dratt totaltallet opp, mens det motsatte har skjedd i Vestvågøy.

Det skal også nevnes at det er i Moskenes også er en skoleklasse fra Svolvær som har ryddet på Bunesstranda, samt at RIB-turen til Refsvika også ligger i dette området.

7 Statistikk og litt analyse

7.1 Antall enheter

Totalt ble det i årets aksjon tallet og registrert 19 838 ulike artikler, og da er ikke artikler som udefinerbare plastbiter og små isoporbiter registrert. I tillegg til at det trolig er mye mer avfall funnet og ryddet enn det som er registrert, et par ryddeaksjoner hadde ikke godkjent statistikk, og ryddeaksjonen på Bunesstranda med Sørvågen skole fikk dispensasjon. De er likevel en økning fra fjorårets 15 512 enheter, men vi er likevel ikke på nivået i 2012 med 34 105 enheter, men det året ble også de minste udefinerbare plastbitene talt opp.

Enkelte steder er treverk kilt fast, med masse plastgjenstander innimellom og under, enkelte steder er mye lokalisert på få m2, men det andre steder i samme område, ikke er nesten noen ting.

De ulike artiklene fordeler seg i omfang etter kategori i følgende fordeling:

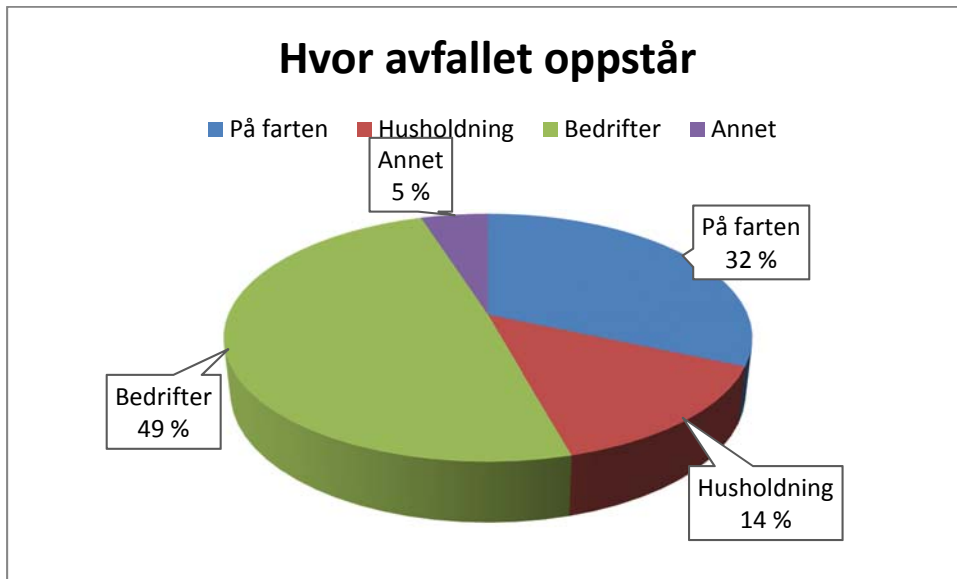

Fig. 7.1 Avfallets kilde

At kategorien "på farten" er såpass stor, skyldes et stort antall drikkeflasker i plast som er å finne i fjøra. Disse utgjør faktisk 43% av antall funn i kategorien «på farten». I kategorien «bedrifter» er det også et svært antall enheter isoporbiter som er funnet. Isopor brytes lett i mindre biter, derfor har vi i spørreskjema også spurt om at biter over 10 cm blir registrert. Mindre biter trenger ikke registreres. Hoveddelen av bedriftsrelaterte funn er fiskerirelatert.

7.1.1 Fiskeri

I rapporten "Kunnskap om marint avfall i Norge 2010" ser man at erfaringen fra England og Wales at fiskeri utgjør kun 15% av det totale avfallet ("Beachwatch"). Rapporten hentyder videre at det nok er litt større langs kysten av Norge.

Ved å ta andelen ut fra antall telte artikler som har tilhørighet til fiskeri opp mot totalt antall registrerte artikler, får man et resultat på 34% fiskerirelatert avfall. Om dette skulle sees i volum og vekt, blir nok andelen trolig større, siden garn og nøter er tunge, men resultatet kan i alle fall sees på som en indikator.

Gjør man samme regnestykket i de forrige årene av Strandryddeuka, er resultatet som følgende: 2011: 29%, 2012: 27% og 2013: 30%, som igjen gir oss et gjennomsnitt på 30% fiskerirelatert avfall.

Skiller man mellom innersida av Lofoten og yttersida av Lofoten, er fordelingen henholdsvis 21% mot 43% fiskerirelatert avfall opp mot totalt antall funn på innersida og yttersida i årets ryddeaksjon. Hvis man kun ser på det fiskerirelaterte avfallet er fordelingen henholdsvis 33% og 67%, dvs at nesten 70% finnes på yttersida.

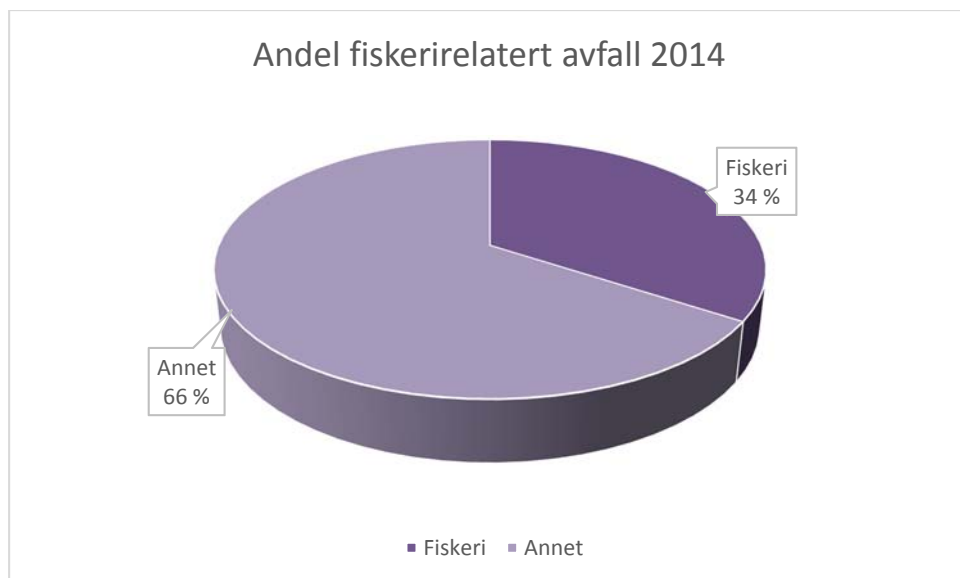

Fig 7.2. Andel fiskerirelatert

Fordeler man disse 34% mellom de ulike fiskerirelaterte artiklene er fordelingen som følgende:

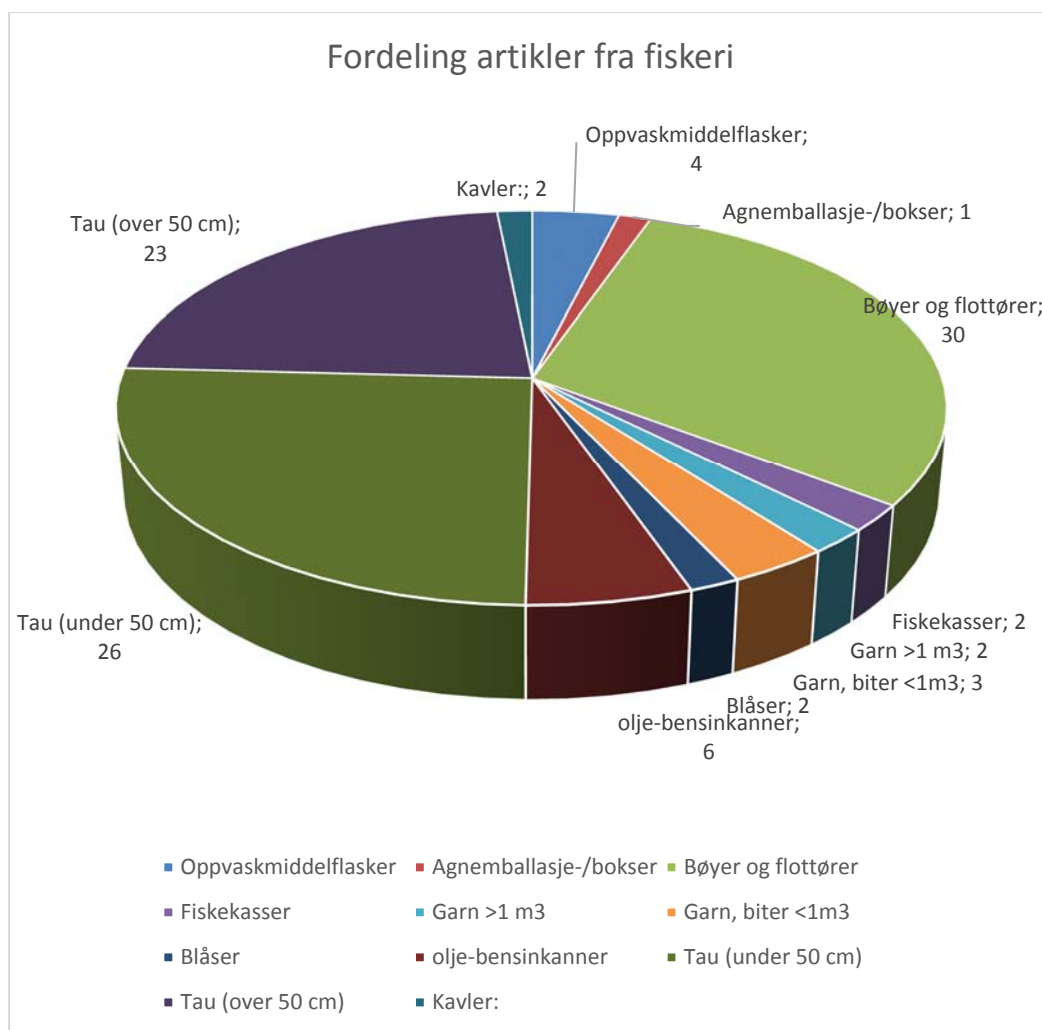

Fig 7.3 Fordeling artikler fra fiskeri

Innen fiskeriarikler er det tatt med kun de som er relatert til fiskeri direkte. D.v.s. plastpresenninger eller isopor kan være fra fiskeri, men kan også like gjerne skrive seg fra annen industri, og er derfor holdt utenfor. Oppvaskmiddelflaskene regnes derimot som fiskerirelatert, siden det ble avslørt at oppvaskmiddel har vært benyttet til å fjerne små oljesøl i den bransjen.

I årets ryddeaksjon har det vært ryddet veldig mange bøyer og flottører. Dette er litt overraskende siden det i fjor bare var 181 stykker, men skyldes at funnene i Kvalvika er overrepresentert i forhold til andre ryddeaksjoner. Det er nok taustumpene som vanligvis troner på toppen.

På spørreskjemaet har vi også satt et spørsmål om hvordan den som rydder anser andelen for fiskerirelatert avfall, og svaret varierer fra 5-95%. Om det svares mye eller lite, kommer vel an på hvor man plukker og om det er plukket tidligere og øyet som ser. Besvarelsen var åpen, men hvis man deler det inn i 3 grupper, svarer 19 stk. at det er under 40%, 13 stk. svarer at det er mellom 40-60% og 10 stk. svarer at det er over 60% fiskerirelatert.

7.1.2 Emballasje fra husholdning

En stor del av den plasten langs vår kystlinje er emballasjeplast, og at mye kommer fra matemballasje er ikke noen stor overraskelse. Kotelettpakker, ketchup- og sennepsflasker er lett å relatere til aktiviteter som telt-, båt- eller grilltur. Tilfeller hvor man har med seg mat, som igjen etterlater seg emballasje. Men det er også emballasje som smørpakker og matoljeflasker, som tyder på at oppholdet er av litt lengre art enn bare en liten tur. Merk at drikkeflasker vil bli omtalt som egen type i kapittel 7.1.3.

I spørreskjemaet ble det dessverre utelatt å spesifisere at emballasjen var plast, slik at enkelte eksempelvis maisbokser, melkekartonger og glass med sjokoladepålegg kan forekomme, men ut fra kvalitative observasjoner er det i så liten grad at funnene likevel blir omtalt som plast.

Det som derimot er overraskende er at det også er mye emballasje fra bad og vaskerom, slik som shampo, deodorant, gulvvaskemiddel og plumbo. Dette indikerer at det må være en husholdning av en mer permanent karakter som er kilde til forsøplingen. I Norge er det påbud om husholdningsrenovasjon for bopeler hvor man står registrert i folkeregisteret. Da man likevel må betale for et abonnement, kan man like gjerne bruke de dunkene man har fått utdelt. Tipsene fra folk flest om hvor avfallet kommer fra, ender ofte med at dette kan være båttrafikken, fra shipping, fiskeri eller fritidsbåter. Om forsøplingen i så fall oppstår i våre farvann eller kommer langveis fra, er det liten kunnskap om.

Og hvor langt avfallet har reist er faktisk et interessant spørsmål, spesielt den delen som har utenlandsk opphav. Har avfallet havnet i havet i landet/området hvor det opprinnelig ble solgt, eller ble det medbrakt på et skip som har handlet forsyninger og dermed forbrukt i skipsleia, er nok et vanskelig spørsmål å finne ut av. Det er kun selger som vet hvem kjøper er, og kjøperen, enten det er privatperson eller en bedrift, er selve kilden til at produktemballasjen havner i vannet.

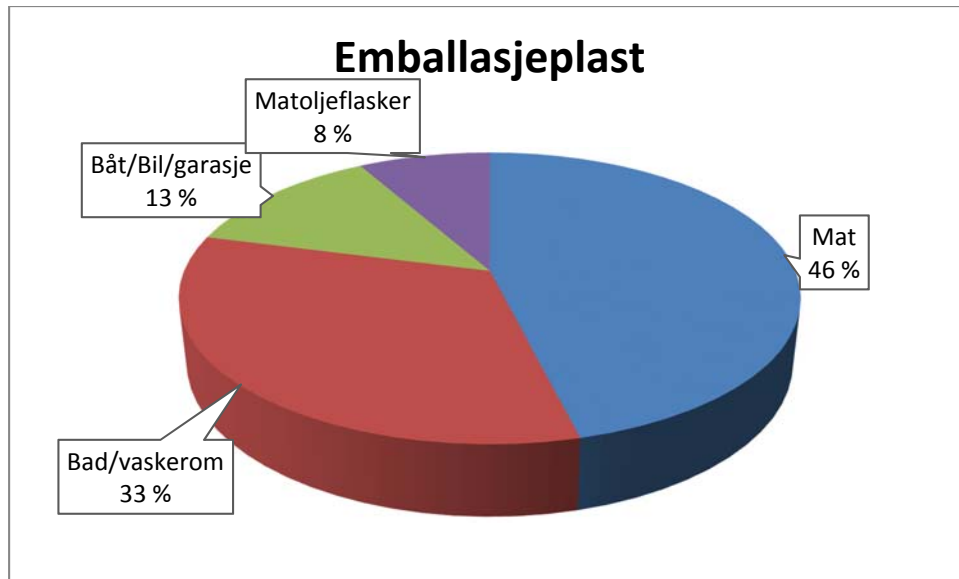

Fig 7.4 Fordeling av emballasje, plast

Verdt å merke seg er at avfallet kan ha ligget i mange år, slik at praksis eller adferd i dag kan være endret. For bæreposer ser vi her i Lofoten en nedgang i løpet av de 4 årene, se kapittel 8.11. Funn. Om det kastes/mistes flere bæreposer i dag enn før, et fortsatt alt for tidlig å konkludere med. Ut fra tallene derimot, kan man kanskje svakt antyde akkurat dette, med bakgrunn i at vi har ryddet flere år i omtrent samme omfang, og i samme geografiske region. Når man har fått registrert artikkelen plastposer over enda flere år, vil tallene eventuelt forsterke denne teorien ytterligere, eller i motsatt fall avkrefte denne.

Av figuren ser vi også at matoljeflasker er svært høyt representert i forhold til annen type matemballasje, det er første gang matolje er registrert som egen artikkel. 84 funn er registrert på Yttersiden og 53 funn på innersiden, definisjon av Yttersida og Innersida står i kapittel 7.2.1.

Merk at drikkeflaskeemballasje er holdt utenfor figur 6.4.

I år har vi også innført en tredje gruppe av plastemballasje; produkter relatert til motor og vedlikehold av bil og/eller båt, med andre ord produkter man gjerne oppbevarer i en garasje.

Disse artiklene utgjør 13% av funnene av emballasje. Ved å ta utgangspunkt i en teori om at det er samme kilde som avhender både matemballasje, bad/vaskerom og bil-/båtpleie emballasje på denne måten, så får vi også flere kriterier som lettere kan identifisere hvem denne kilden er, og dermed målgruppen for å iverksette informasjon og tiltak. Vær oppmerksom på at en husholdning, slik den er definert her, kan være både kommersielle foretak eller privatpersoner. På bakgrunn av dette er det lett å rette mistanken mot fiskeri, shipping og/eller fritidsbåtflåten, som alle har befinner seg bort fra hjemmet over lengre tid, og dermed har både lager mat, har behov for en dusj og rengjøring av «rommene» man befinner seg i, i tillegg til at der er både motor og girkasse som skal vedlikeholdes. De oppholder seg også i det maritime miljøet i kortere eller lengre tid. Mot fiskeribransjen knyttes

også oljekanner, som det for øvrig er registrert og ryddet 379 stykker av, samt taustumper og fiskekasser.

På bildet ser vi emballasje fra Krystall grønsåpe, vindusspylerveske, en limstift, Zalo oppvaskmiddel, dressingflaske, motorolje, oljekanne og de grønne flaskene ser også ut som et slags rengjøringsmiddel, samt en fiskekasse.

7.1.3 Drikkeflasker i plast

Drikkeflasker flyter lett, og kan dra langt med havstrømmene, men det er også en artikkel som folk bruker mye her hjemme og som er enkel å hive fra seg. Selv om det er pant på drikkeflasker i dag, er det tydeligvis ikke like praktisk å ta det med seg til en panteautomat hvis det ikke passer seg sånn. I LAS har vi valgt å skille mellom flasker med utenlandsk opprinnelse og norske flasker. Med norske flasker menes da et design som man kjenner fra norske butikker, og det kan selvsagt by på en feilkilde, men gir likevel en god indikasjon. Mange av de utenlandske flaskene er vannflasker fra land hvor det er mer vanlig med kjøpevann enn her i landet. Samlet utgjorde drikkeflasker 14% av årets funn.

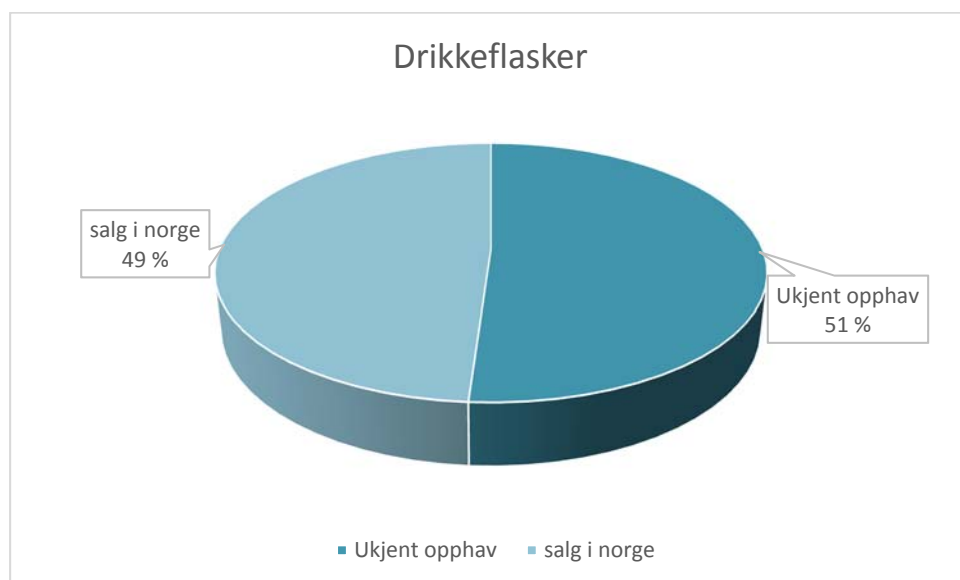

Fig 7.5 Fordeling av drikkeflasker i plast

Siden det var på yttersiden av Lofoten man først oppdaget at en stor andel hadde utenlandsk opprinnelse var det interessant å se hvor stor fordelingen var. Som man ser av figuren over, så er

det vesentlig forskjell på antall drikkeflasker med utenlandsk opphav som kommer på yttersida, mot innersida, og motsatt. Dette kan skyldes havstrømmene og hvor flaskene ble kastet. Avfall som kommer langveis fra kan man gjøre lite med her lokalt, men siden andelen "norske" flasker er så stor på innersida er det et positivt signal om at vi kan gjøre mye regionalt og nasjonalt for å for å redusere norskproduisert avfall som havner i det marine miljøet.

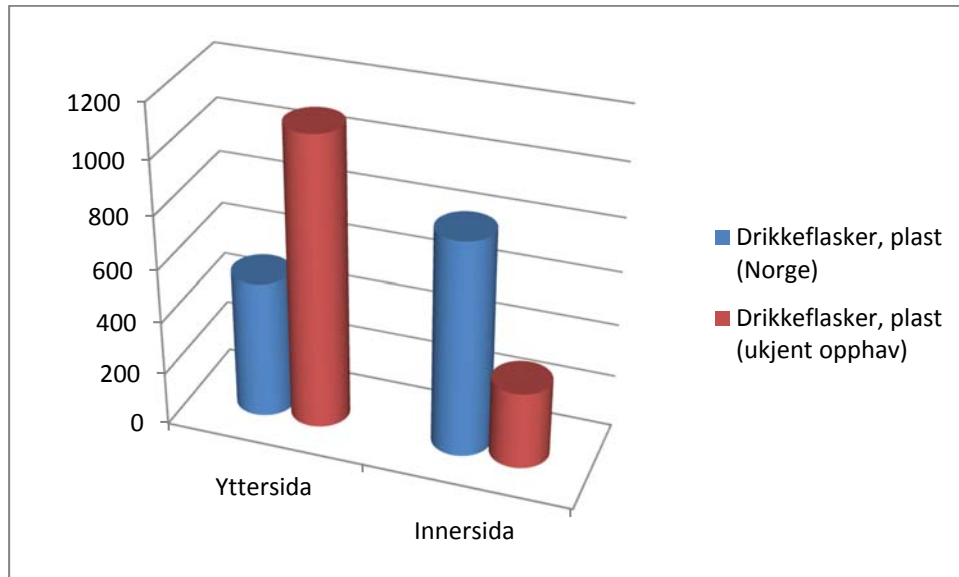

Fig 7.6 Fordeling flasker innersida – yttersida

Å plukke marint avfall er til tider ei riktig god treningsøkt – både varierende belastning og kreativitet må til når garnet skal ut og bort fra store og små fjøresteiner.

7.2 Topp 15 i Lofoten

Oversikten over topp 15 funn må derfor sees i lys av den totale mengden artikler som registreres varierer fra år til år. Det vil si at rekkefølgen er representativ, men andel vil gi et bedre bilde av mengden ut fra antallet enheter som er funnet i år.

Liste over topp 15 funn i Lofoten, 2014:

	Artikkel	Antall 2014	Andel/prosent	Plassering 2013	Antall 2013
1	Isoporbiter (>10 cm)	2046	10,3	2	1700
2	Bøyer og flottører*	2035	10,3	19	181
3	Tau (under 50 cm)	1738	8,8	1	2102
4	Tau (over 50 cm)	1532	7,7	7	821
5	Drikkeflasker, plast (ukjent opphav)***	1393	7,0	8	793
6	Drikkeflasker, plast (Norge)***	1334	6,7	4	1037
7	Korker (fra drikkeflasker)	1042	5,3	5	933
8	Lokk/korker	925	4,7	11	482
9	Matemballasje	770	3,9	9	622
10	Pakkeband, strips	651	3,3	3	1143
11	Plastposer (bærenett)	647	3,3	6	873
12	Emballasje (bad, vaskerom)	550	2,8	10	569
13	Annet, på farten**	474	2,4		
14	olje-bensinkanner	379	1,9	13	333
15	Biter av metall	323	1,6	Ny kat.	

Tab 7.1 Topp 15 –funn av artikler

* Antall bøyer og flottører får i år en stor økning fra i fjor. Dette skyldes store funn ved ryddeaksjonen i Kvalvika, med 1394 som utgjør hoveddelen av årets tellinger. De andre ryddeaksjonen stod for 641 registreringer.

** Annet er forskjellige ting som er ført opp på skjema, under kategorien "på farten".

***Merk at hvis man slår sammen alle drikkeflasker, får man 2727 stk og en klar første plass på topp 15. lista.

7.3 Faktorer som påvirker informasjon fra funnsted.

Mengde og beskaffenhet av marint avfall på de ulike strender og kystlinje i Lofoten avhenger hvor beliggenheten er, herunder bruksområde og havstrømmer. I tillegg er det viktig faktor å vite om det har vært ryddet på stedet tidligere år, og om dette var delvis eller 100% ryddet. Dette kan man som koordinator ikke vite nøyaktig ettersom det samme geografiske område kan hete det sammen, mens det ett år kan 50 meter være ryddet og neste år 200 meter. Et annet parameter er om alt avfallet er plukket opp, eller man bare har plukket en «god del». Kanskje lå det igjen noen større gjenstander man ikke klarte å få med, eller man ikke fikk tatt den ekstra turen for å gjøre alt rent. Dette er faktorer som påvirker alle funn og tolkninger av disse.

En viktig observasjon er at det ikke er like mye avfall over alt, mens det enkelte steder havner veldig mye. Det er viktig å kartlegge de stedene hvor det kommer mye i land for å ha muligheten til å

iverksette tiltak. Det betinger igjen at stedet først er helt ryddet etter å samlet avfall i mange år, og deretter tar man målinger over hvor mye nytt som har kommet inn, målt ved vekt og/eller antall enheter.

7.4 Forskjell i funn mellom innersida og yttersida

I Lofotens tilfelle er det viktig å stille et spørsmål også om det er noen forskjell på avfallet som kommer inn på yttersida, mot innersida av denne "fangarmen" av øyer som ligger ut i havet. Og dette er interessant 1) ut fra hvilke havstrømmer avfallet kommer med og 2) hvilke kilder som befinner seg der.

Yttersiden		Innersida		
Bøyer og flottører	1881	1	Isoporbiter (>10 cm)	1594
Tau (over 50 cm)	1261	2	Drikkeflasker, plast (Norge)	814
Drikkeflasker, plast (ukjent opphav)	1100	3	Tau (under 50 cm)	664
Tau (under 50 cm)	1074	4	Plastposer (bærenett)	432
Lokk/korker	744	5	Korker (fra drikkeflasker)	351
Korker (fra drikkeflasker)	691	6	Matemballasje	329
Drikkeflasker, plast (Norge)	520	7	Drikkeflasker, plast (ukjent opphav)	293
Isoporbiter (>10 cm)	452	8	Tau (over 50 cm)	271
Matemballasje	441	9	Pakkebånd, strips	236
Pakkebånd, strips	415	10	Jern og metallbiter	234
Emballasje (bad, vaskerom)	344	11	Annet, på farten	228
Annet, på farten	246	12	olje-bensinkanner	220
Plastposer (bærenett)	215	13	Emballasje (bad, vaskerom)	206
Garn, biter <1m ³	169	14	Lokk/korker	181
Glassflasker	162	15	Drikkebokser	159
olje-bensinkanner	159	16	Annet, annet:	155
Oppvaskmiddelflasker	156	17	Bøyer og flottører	143
Bomullspinner	136	18	Annet, bedrifter	136
Bil-båt, garasje - emballasje	133	19	Glassflasker	126
Sko	98	20	Oppvaskmiddelflasker	108
Jern og metallbiter	89		Snusbokser	86
Garn >1 m ³	88		Bil-båt, garasje - emballasje	80

Tab 7.2 Sammenligning yttersida og innersida

Tabellen over viser topp 20 funn på både yttersida og innersida. Det skal også nevnes at det er flere artikler som er funnet på yttersiden, mot innersiden med henholdsvis 11661 artikler på yttersiden og 8166 artikler på innersiden. Det betyr at en ca 60/40 fordeling i funn, men yttersida er i mindretall på antall ryddeaksjoner, ca 40/60 fordeling. Det er altså i snitt flest artikler per ryddeaksjon på yttersiden av Lofoten, men vektfordelingen er nesten det samme, 53% mot 47%. Beregningen har ikke tatt høyde for ryddeaksjoner som ikke har levert utfyllende statistikk, da resultatene på grunn av usikkerhet rundt nøyaktigheten i selve registreringen, kun kan brukes som en indikasjon.

Det er imidlertid interessant å merke seg at den enheten det er mest av er isoporbiter, og av disse er faktisk ¾ funnet på innersida. Både i forhold til andre artikler på innersida, og antall funn av isopor på yttersida, er det mye, enda det er flest ryddeaksjoner er gjennomført på innersida av Lofoten. I spørsmålet om hva som er kilden til isopor nevnes både fiske-, oppdrettsindustrien og fritidsbåter som mulige kandidater. I forhold til fiskerelatert avfall, ser vi at det er mye mer av det på yttersida av Lofoten, og man skulle tro at hvis det kun kom fra fiskeri, så ville det følge samme tendens som det annet fiskerirelatert marint avfall. Fordelingen av fiskerirelatert avfall er 33% på innersida og 67% på yttersida.

Som omtalt i avsnitt 7.1.3. ser man forskjellen på drikkeflasker mellom innersida og yttersida. Norske drikkeflasker på innersida er i tillegg også den artikkelen med nest høyeste registrering, er tallet også høyere enn på yttersida.

Også bæreposer er mer frekvent å finne på innersida og det er også dobbelt så mange på innersida i motsetning av på yttersida av Lofoten.

Det samme gjelder jern- og metallbiter eller deler. På innersida er det 234 stykker som er funnet, mens det på yttersida er «kun» 89, det kan selvsagt ha noe med at jern og metaller ikke flyter, men lett havner på bunnen og dermed ikke «reiser» så langt. Det indikerer nok en gang at en del av avfallet må oppstå regionalt.

7.4.1 Definisjon av innersida og yttersida

Hvilke steder som tilhører innersida og yttersida er forsøkt delt opp etter hvor strømmen kommer, og hvor man har Norskehavet eller Vestfjorden.

Mange lokaleinnbyggere vil sikkert ha ulike meninger om hvilke steder som skal tilhøre hvor. Man har imidlertid forsøkt å dele dette etter hvor storhavet kommer rett inn, samt områder i nærheten av disse. Inndelingen er gjort som følgende:

Yttersida, 25 stykker	Ryddeaksjoner som har vært områdene Refsvika, Bunesstranda (2 stk), Kvalvika, Nordafjæra, Ytresand, Vareid, Nesjøya, Kollvika, Vågan (Vestvågøy), Vik (Vestvågøy), Haukland, Uttakleiv, Langneset, Unstad (2 stk), Sandøya (Vestresand, 2 stk), Lyngedal, Gimsøya (3 stk), Laukvik (2 stk) og Delp/Gjersvold
Innersida, 32 stykk	Ryddeaksjoner som har vært i område Kvalvika (Reine), Skjelfjord, Hattan, Haugbukta, Buksnesfjorden (Jektvika, Sandberg/Bergsøya, Breidablikk-Storeidøya), Gjermesøya, Steine, Schellstadfjæra, Skokkelvika, Valbergsveien, Rørvikstranden, Bremvika, Brenna, Sjøveien (Ørsnes), ved Ørsnes skole, Landkomststranda, Stor-Dallvika, Molo Kabelvåg, Ursvika, Murvika/Langvika, Silsand, Tjeldbergvika, Storvågan, Badestranda under Fjellet (Svolvær), Rekvika, Børvågen (2 stk), Vaterfjord (2stk) og Våtvika/Rækøya.

Bortsett fra ryddeaksjonene i Refsvika, Bunesstranda, Kvalvika (Flakstad) og Kollvika er avfallet vært enkelt å få fraktet bort. Det er imidlertid mange som har båret avfallet med håndmakt et stykke, og noen har også brukt egen båt. Men avfall i den skala man samler avfall i Kvalvika (Flakstad) og Bunesstranda er det vel nesten bare helikopter som er aktuelt. I Refsvika og Kollvika er man avhengig av båt med flat og robust bunn.

7.4.2 De rareste funn

Skjemaene oppfordrer også til å fortelle om hva det rareste funnet var. Blant annet det gjort følgende rare funn: postbalje, del av mast, "tisseflaske" fra sykehus, kjøleskapsdør, kleskurv, en gammel åre, en pakke kjøtt, vodkaf flaske med innhold, ukjent elektronisk gjenstand, unormalt stor bøye uten festemuligheter, smokk, plastfugl, kjøleromsvegger, en elektronisk nøkkel innsydd i et hjemmestrikket futeral (!), gassbeholder, en blå "kule" som var 40 cm "høy" og 30 cm "bred", koffert, ølkasse fra Færøyene, flaske med løsemiddel, rottegift, tåteflaske med smokk, arbeidshjelm, ødelagt fotoapparat, en "asfaltert" fiskenot, sirkelrund piassavakost, avklipte vaiere til høyspentmast, TV, støvbrett, lysestake og en nøtteknekker.

7.4.3 Døde dyr

I årets aksjon er det kommet melding om funn av 7 døde dyr. En trane på Unstad, en død ungsvane på Nesjøya, en måke i Kvalvika (Flakstad), en liten sjøstjerne ved moloen i Kabelvåg og 3 spissmus i Valberg. Det er kun i tilfellet med spissmusene at det helt tydelig kommer frem at det er på grunn av marint forsøpling, da det står at de var druknet i en "skyllevæskedunk".

8 Kildene til forsøpling

Det viktigste med registreringen er å identifisere kildene til forsøplingen slik at man kan finne løsninger for å stoppe tilførselen. Marint avfall er en fellesbenevnelse over hvor dette finnes, men ikke hvor det kommer fra. Når man begynner å se på hva det er, og hvor mye det er av enkelte kategorier kan man begynne å tegne et bilde hvor det kommer fra.

8.1 "På farten"

Avfall som står oppført under kategorien "på farten" er avfall som oppstår som følge av at folk spiser, drikker og forbruker andre produkter mens de er i «bevegelse». Selvsagt kan også dette oppstå i hjemmet eller på jobb, ved å dele opp de ulike typene marint avfall på denne måten, forsøker man å gi et realistisk bilde på avfall etter produktet som folk har med seg enten fra gatekjøkken, kiosk og butikker og som blir konsumert på piknik/utflukter, bilturer, idrettsarrangement eller lignende.

En god del av avfallet blir kanskje kastet med viten og vilje, men en del blir bokstaveligst tatt av vinden eller fugl om leter etter mat. I Lofoten har man både sultne kråker, skjærer og måker som

hakker hull på sekker og river tak i avfall hvis ikke lokket er på, eller det er offentlige dunker med åpning de får tak i avfallet når dunkene er fulle, i tillegg til at vinden kan velte dunkene og blåse innholdet utover.

Dette avfallet kan også være såkalt kortreist, i og med at man finner mye av det samme avfallet langs norske veier. Drikkeemballasje, snusbokser og gatekjøkkenemballasje (take away) er typisk avfall som folk har kastet fra seg gjennom bilvinduet, eller på annen måte når de ferdes langs vei, og er et godt eksempel på at menneskers handlinger i dag også fører til forurensning i vår felles natur.

Følgende artikler ble registrert under kategorien, på farten. Inkludert endringer fra 2013.:

På farten	Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Sum	Endring
Drikkeflasker, plast (Norge)	175	73	431	655	1334	297
Drikkeflasker, plast (ukjent opphav)	287	536	313	257	1393	600
Glassflasker	31	30	130	97	288	-36
Drikkebokser	10	10	92	130	242	-37
Korker (fra drikkeflasker)	79	265	494	204	1042	109
Take away- emballasje	12	2	63	38	115	-27
Engangsdekketøy	14	23	29	58	124	16
Plastposer (bærenett)	27	44	253	323	647	-231
Snusbokser	16	15	60	65	156	-23
Lightere	10	32	44	29	115	0
Røyk og tobakspakker	0	1	9	39	49	-76
Sko	14	44	46	60	164	8
Klær	7	23	20	44	94	-16
Engangsgrill	0	0	10	31	41	-9
Annet	17	96	119	242	474	

Tab 8.1 Oversikt artikler fra «på farten»

8.1.1 Kommentar til funn fra på farten

I årets funn ser vi at Lofoten fortsatt er lite plaget av **engangsgriller**. Engangsgrillene er trolig satt igjen der på stranda og har neppe kommet med havet, fordi de i hovedsak finnes på typiske strender med mange besøkende, som Badestranda og Rørvikstranda i Vågan kommune. Det er også lite av **røyk og tobakspakker**, mens det av **snusbokser** finnes ganske mange.

Plastposer er den artikkelen som har blitt mest redusert, med 231 – men plastposer er også en artikkel som har hatt klar nedgang i de årene som LAS har gjennomført Strandryddeuka i Lofoten.

År	2011	2012	2013	2014
Antall plastposer	1175	1125	873	647

Tab. 8.2 Funn plastposer, historisk

Antall **drikkeflasker i plast** har økt mye siden i fjor. En av årsakene til det kan være at det er så mange flere ryddeaksjoner som er gjennomført i år, og at nye steder som ikke har blitt ryddet før har flere flasker som har samlet seg over år, samt at det i Kvalvika (Flakstad) og Refsvika kommer i land mange flasker av utenlandsk opprinnelse.

Mye dette avfallet kan man hindre at oppstår ved god infrastruktur på avfallsbeholdere, og holdningsendring ved at man må ta med seg avfallet til nærmeste avfallsbøtte, samt at man må velge avfallsbøtter som ikke gir tilgang til fugl, samt at de må sikres mot storm og uvær.

8.2 Husholdning

I Norge har kommunene pålagt å tilby husholdningsrenovasjon til alle husstander, slik at det er liten grunn til å tro at avfallet har kommet fra en "bofast" husholdningen. Det er imidlertid frivillig i Lofoten om man ønsker å være tilknyttet en fast renovasjonsordning om man oppholder seg i en fritidsbolig/hytte. Også campere med bobil, vogn eller telt vil ha behov for avfallshåndtering, og det er kanskje ikke like godt merket hvor containere står. I tillegg har vi en gruppe som befinner seg på havet, i fritidsbåt eller større fartøy. Det er ikke like enkelt å vite hvor dette kommer fra, men det er i alle fall sikkert at klorinflasker og rengjøringsmiddel er noe som folk ikke har i sekken når de drar på tur. Denne typen avfall kommer fra en mer fast husholdning.

Myndighetene jobber mot båthavner for å sikre at de har avfallsmottak, slik at det skal være lettere for båtfolket å få håndtert avfallet på riktig måte, og alle havner må nå ha en egen avfallsplan.

Det har kommet melding om steder med svært mye våtservietter i fjøra nær kloakkledninger. Det er tydelig at våtservietter ikke går i oppløsning slik som toalettpapir gjør, og blir liggende. Dette var ved Svarholt og Breidablikk på Vestvågøy. Bomullspinner er en annen artikkel som trolig kommer via toalettet.

Følgende artikler ble registrert under kategorien, husholdning, inkl. endring fra i 2013:

Husholdning	Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Sum	Endring
Matemballasje	73	221	250	226	770	148
Matoljeflasker	34	13	41	49	137	-
Emballasje (bad, vaskerom)	93	184	142	131	550	19
Lokk/korker	230	292	284	119	925	443
Spraybokser	14	22	33	42	111	-
Lyspærer	16	13	19	11	59	-43
Bomullspinner	87	30	51	13	181	68
Bind/tampong	0	0	3	4	7	-41
Elektronikk	0	4	7	16	27	-16
Annet	0	21	18	0	39	-

Tab 8.3 Oversikt artikler fra «husholdning»

8.2.1 Kommentar til funn fra husholdning

Delingen av husholdningsemballasje fra **bad/vaskerom** ble videreført i år også, og i hovedsak er dette, nesten uten unntak, bestående av plast. Shampoflasker og dusjsåpe er eksempel på den hygienerelaterte delen, mens klorin, grønsåpe, skyllemiddel og plumbo er eksempler på den rengjøringsrelaterte delen. Det har vel med at plasten holder ganske lenge, men man så også flere eksempler på at når man skulle plukke opp en plastflaske eller boks, som var hel, så datt den fra hverandre i småbiter. Det er UV strålene i sollyset som bryter ned plasten.

Det ble i 2013 gjort en observasjon på svært mange **matoljeflasker** i forhold til annen emballasje. Det er ukjent hvorfor dette er så utbredt, om det ikke brukes mye til matlaging på båter og skip, eller det har en annen funksjon slik oppvaskmiddel viste seg å ha.

8.3 Bedrifter

Tidligere år har kategorien blitt benevnt som fiskeritutstyr, og selv om de fleste kategoriene tilhører denne bransjen, kan både presenninger/plastduker, plastkasser, olje- og bensinkanner tilhøre andre bransjer, eksempelvis er såkalte grønne fruktkasser også å finne med jevne mellomrom, og vi har derfor valgt å kategorisere dette avfall fra næringsvirksomhet ("bedrifter") heller enn fiskeri spesielt.

Følgende artikler ble registrert under kategorien, bedrifter i 2014, inkl. endring fra 2013:

Bedrifter	Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Sum	Endring
Oppvaskmiddelflasker	75	30	99	60	264	-92
Agnemballasje-/bokser	2	11	67	18	98	-124
Bøyer og flottører	441	1401	73	120	2035	1854
Fiskekasser	24	13	50	60	147	49
Garn >1 m3	17	18	66	39	140	54
Garn, biter <1m3	11	15	170	33	229	-77
Pakkebånd, strips	43	160	340	108	651	-492
Blåser	21	10	34	50	115	58
olje-bensinkanner	24	69	123	163	379	46
presenning/plastduker > 1m3	7	32	43	29	111	-141
Tau (under 50 cm)	310	167	862	399	1738	-364
Tau (over 50 cm)	216	619	505	192	1532	711
Isoporbiter (>10 cm)	81	259	582	1124	2046	346
Kavler:	26	18	22	41	107	-18
Annet	4	50	31	103	188	-

Tab 8.4 Oversikt artikler fra «bedrifter»

8.3.1 Kommentar til funn fra bedrifter

Isoporbiter som er større enn 10 cm er den enkeltartikkelen det er absolutt mest av. Isopor som lett brytes ned til mindre biter er viktig å få ryddet opp. Det blir plutselig vanskelig når det er bare de små kulene igjen.

Tau er det fortsatt mye av. Det har i år vært en økning på lange tau, og en færre korte tau, til sammen utgjør tau 16,5% av totalfunnet, og dette er både taustumper på noen cm som ser ut som de er kuttet av til svære klaser men mange ulike typer, til svært lange tau.

Bøyer og flottører er den artikkelen som har økt mest, men mange av disse ble også registrert ved ryddingen i Kvalvika.

Pakkebånd og strips har et ganske vesentlig lavere antall, og det kan skyldes at man ikke har fått melding om noen "klaser" i år, som har dratt opp statistikken litt tidligere år.

Det har også kommet melding om at man finner **landbruksplast** enkelte steder. Det er gratis mottak for landbruksplast for gårdbrukere, men man ser også tifeller der rundballene ikke blir nytt til fôr, men blir liggende til plasten brytes ned og det «gror igjennom» med nytt gress.

8.4 Annet

Noen artikler passer ikke så godt sammen med de andre, så de ble samlet i en "annet" kategori.

Annet:	Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Sum	Endring
Batterier:	0	0	6	4	10	-10
Biler/bildeler	2	0	8	19	29	-25
Emballasje Bil båt/garasje	16	92	32	73	213	-
Veistikker	3	6	39	46	94	-32
Sprøyter	1	3	2	5	11	-46
Dekk	1	0	13	24	38	-16
Oljefat	1	0	4	9	14	-10
Biter av metall	17	7	109	190	323	-
Annet:	59	36	36	111	242	-

Tab 8.5 Oversikt andre funn

8.4.1 Kommentar til funn under kategorien andre

Metalldele av ulik herkomst, store som små, er det er det flere av, og det er flere på innersiden av Lofoten, enn på yttersiden. Registreringen sier ikke noe om delene er store eller små, men det er viktig å vite at de finnes som en indikator på total vekten, siden plast er mye lettere. På bakgrunn av dette ble metallbiter egen kategori i år.

Emballasje til pleie og vedlikehold av bil og båt, som hører hjemme i redskapsboden utgjør også en del av den emballasjen som man finner, og er ny kategori av året.

Årets registreringer av **dekk** er det laveste siden tellingene begynte, og det på tross av at man har flere ryddeaksjoner enn både 2011 og 2013

År	2011	2012	2013	2014
Antall dekk	45	70	54	38

Tab 8.5 Funn av dekk, historisk

Av dekkene som ble funnet var det 20 som ble funnet på steder det tidligere var ryddet, Bunesstranda (1)(ryddet i 2011), Steine (5), Langneset (1), Børvågen (12) og Delp- Gjersvold (2), totalt 21 dekk, men Børvågen er relativt stort så det er stor usikkerhet om at et er helt identisk område som er ryddet. Om dette området i Børvågen ikke har blitt ryddet tidligere, blir antallet dekk på tidligere ryddede steder redusert til 10 stk.

Det som er fint er at selv om det er mange ryddeaksjoner i år, så avtar alle funnene under denne kategorien, og det gir håp om at det er mye gammelt som ligger, slik at alt ikke er nytt, selv om noe kommer inn i løpet av året.

Det er også færre batterier, og det er bra. Registreringen sier lite om det er bilbatteri eller mindre batteri. Fra før vet vi at det ligger mange bilbatteri i havner. Man trenger et spesielt dykkersertifikat for å få hevet ting opp fra havbunnen, slik at dette ikke er like lett å gjennomføre uten spesialkompetanse.

Og man trenger av og til et helikopter til å fly avfallet ut fra utilgjengelige steder, som er vanskelig å legge til med båt.

9 Andre tiltak mot forsøpling

Etter å ha ryddet marint avfall på fjerde året, er det også på tide å se på andre områder hvor man finner forsøpling. Langs veiene våre blir det observert mye avfall. Her er det ofte snusbokser, gatekjøkkenemballasje, drikkevareemballasje (energidrikk bokser, ølflasker og –bokser, samt mineralvannflasker) og sjokoladepapir som er en gjenganger. Det er nærliggende å tro at dette er avfall som finner veien ut av bilvindu, og at det trolig er ungdom/ungevoksne en av kildene som gjør dette, i alle fall langs de mindre veiene.

LAS har derfor gått sammen med Toyota Nordvik og Lofoten Trafikkskolesenter der vi har laget en miljøquiz med fakta som gjennomføres på teorikurset, og der en av deltakerne vinner et gavekort på drivstoff. Trafikkskolesenteret har også en kort filmsnutt som omhandler dette, og alle involverte parter håper dette skal være med på å bevisstgjøre ungdommen til å ta med avfallet til nærmeste avfallsdunk.

Toyota Nordvik har også laget en appell til sine kunder gjennom et fakturavedlegg, og alle som har benyttet leiebil hos Europcar her i Lofoten, har blitt møtt av en ”flyer” om samme tema.

Det er motiverende og positivt at bedrifter i andre bransjer velger å jobbe med avfallsselskapet med denne typen holdningsskapende prosjekter. I tillegg er også miljøansvarlige i de ulike kommunene viktige samarbeidspartnere for å sette fokus på de samme tingene, eksempelvis ulovlig brenning av søppel.

Når vi får tips om bålbrenning eller dumping, videresender vi dette til de respektive kontaktpersoner i kommunen, gjerne anonymt hvis det er ønskelig – ettersom LAS fra tid til annen får denne typen henvendelser.

Grafiske produksjoner for å sette fokus på å holde naturen ren for søppel.

Moderjord

Ka e det me har gjort med deg mor?
Det eg føle e vondt og eg finne ikkje ord
Ka e det me har tilfitt skjje?
Eller såg me det ikkje komma?
Mangla me øyne te det?

Eg kjenne på ein snerte inni meg,
for det eg har påført deg
For det ansvar eg ikkje har tatt
Eg hadde på ein aen hatt
Eg lure meg på, kordan eg
bedre ska fri meg fra min avhengighet,
te ein kultur så e blitt
-uhengjeve av å skada deg

Eg ber om et svar
og eg vett og så går større oppgavar i møte
Eg hørte det i sangen fra lærka
Eg e klar mor te å hjelpe deg

Å eg vett eg må ta ett skritt om gangen
Finna feste inni meg og i deg
Tra varsomt, ikkje gjør någe unødigt
Eg må kunne stå for mine handlingar
Hvis eg smekke ei grunn av deg,
ryste alt så ikkje e rett inni meg
For så vett eg at å gjør det eg vett ikkje e rett,
e å gå bagave på min vei

Du står og vente der framme
Opplysthet og ansvar for det eg vett
Å handla rett, utifra det
Vise seggen barn
te deg mor

Å du, eg ska gjør mitt, så får andre gjør sitt
Du mor, eg vett du tror på meg
med disse ord

Takk for at eg
får visa min omsorg og kjærlighet te deg

Erik Larsen

Toyota Nordvik
vil bidra til å holde
Lofoten ren
og oppfordrer deg til å
gjøre det samme!

Hvert år plukkes
tonnevis av søppel
langs norske veier.

Deriblant:
drikkeemballasje,
snusbokser og
gatekjøkkenemballasje.
Artikler som trolig er
"mistet" ut bilvinduet.

Avfallet blir ikke "borte"
selv om det gror ned.
Den beste måten
å bevare naturen på
er å holde den ren!
Takk for at du bidrar!

LASZA Nordvik TOYOTA

Denne flyeren ble lagt i alle leiebilene til Europcar i sommerhalvåret.

9.1 Rusken -vårryddeksjonen

Kommunene står bak vårryddeksjonen, som er et viktig tiltak for å rydde opp avfall som har blitt kastet ut av bilvindu, eller dumpet i løpet av året. Dette har vært praktisert ulikt i de 4 kommunene, men både i 2013 og 2014 har dette vært praktisert ganske likt. Det er imidlertid første gang som man har samlet inn og summert den totale vekten, som ble på overraskende 16 350 kg!

Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Totalt
240 kg	2370 kg	5820 kg	7920 kg	16350 kg

Herunder er det veid inn 2 tonn med EE-avfall i Vågan. Om dette er resultatet av skippertak fordi det har vært mye fokus på forsøpling i det siste eller om dette oppstår jevnlig, skal være uvisst. Ubekreftede rykter forteller imidlertid om to tettsteder, hvor det har vært storstilt ryddeaktivitet i årets aksjon. De fleste ryddeaksjoner ligger i vekt mellom 20-100 kg.

I tillegg kommer Veivesenet/Mestas ryddeaksjoner som de gjør i egen regi. Det kan også være bedrifter som har tatt en del av regninga. Disse er ikke tatt med i vektoversikten.

Rusken er i regi av kommunen.

Typisk avfall å finne i grøftene; gatekjøkkenemballasje, drikkevare emballasje, sjokoladepapir og snusbokser.

10 Oppsummering

Vi er godt fornøyd med årets Strandryddeuka, og den oppslutning den har fått her i Lofoten. 15 tonn og 57 ryddeaksjoner, der man hadde en betraktelig økning i Vågan kommune.

Registreringen av funn er omfattende, og sammen med kvalitativ informasjon og 3 år med historiske tall så gi det klarere hint om hvor man skal begynne å lete etter kildene, men også noen nye spørsmål dukker opp. Fiske og shipping skiller seg dessverre ut som to kandidater som bør se nærmere på avfallshåndteringen om bord, enten det er matemballasje, oljekanner eller taustumper. Det skal nevnes at man riktignok ikke vet alderen på avfallet, slik at mye kan være løst allerede i dag, og at denne type avfallshåndtering ikke praktiseres lengre. Kvalitetssikring bør uansett gjøres.

I tillegg så begynner man nå å kunne se hvilke mengder som kommer inn nytt pr år. Ved ryddinger av steder hvor det tidligere har vært ryddeaksjoner vil man kunne se hvor stor behovet for rydding er. Det har tidligere vært mange flere ryddeaksjoner i Vestvågøy enn det har vært i år, og det kan også tyde på at når strender og kystlinje er ryddet, og det er lite nytt – så er ikke behovet for rydding like prekært. Det betyr at man må innse at det kanskje ikke vil bli like mange som rydder i årene fremover. Sammen med kunnskapen om at det er store variasjoner om hvor avfallet kommer i land, betyr det at det i fremtiden vil bli behov for en større kartlegging for å finne de område hvor de store mengdene kommer – samtidig som enkeltpersoner kanskje kan ha et forvalteransvar for andre kyststrekninger.

Med en saftig helikopterregning er det også en stort behov for å en nasjonal finansiering, spesielt når det er spesielle behov som ulendt terreng. Det setter nok en gang søkelys mot en manglende nasjonal ordning som gjør selve ryddingen stabil, og ikke avhengig av selskapets overskudd fra år til år.

At også resultatet fra Rusken i Lofoten var så stort som 16 tonn, indikerer vel også at det er mye forsøpling som oppstår lokalt, og lofotinger er vel neppe noe verre eller bedre enn andre nordmenn, så her må det være mye å hente ved holdningsskapende arbeid. Selv med usikkerheten om at dette var et skipperetak, er det positive nyheter siden innbyggerne har stor vilje til å bidra med ryddingen, og at ved å få slutt på den regionale forsøplingen vil det også redusere det totale resultatet også med marint avfall. Den store forskjellen i funn av flasker med norsk og utenlandsk design støtter også opp om dette, at vi kan gjøre mye for å hindre forsøpling her i Norge på regionalnivå.

I tillegg finnes det flere enkeltpersoner som bruker mye av sin fritid på å rydde søppel ut av naturen, og helst gjennom store deler av året. Det burde være et bedre system for å tilrettelegge for disse miljøvernerne, og på denne måten anvende den ressursen de utgjør bedre enn i dag.

11 Samarbeidspartnere

Tusen takk til:

Transporttjenester:

Svenn Pedersen
LASTEBILTRANSPORT

Premier:

Arrangement:

Aqua Lofoten Coast Adventure

Leder kampanjen "Rydd en strand":

holdNorerent

En spesiell takk til alle ryddekoordinatorer og ryddedeltagere som har deltatt i

Strandryddeuka 2014!

12 Vedlegg – Ryddeskjema, side 2

Enheter samlet (Strandrydding)

Du behøver kun å registrere det som står på lista, men plukk alt er du snill. Bruk strekssystem (///) for å holde tellingen, summer totalantall og skriv i ruta tilslutt.

På farten

Avfall fra gatekjøkken, utflukter, bilturen, idrettsarrangement

____	Drikkeflasker, plast (Norge):	____	Snusbokser:
____	Drikkeflasker, plast (ukjent opphav) :	____	Lightere:
____	Glassflasker:	____	Tobakk-/røypakker:
____	Drikkebokser:	____	Sko:
____	Korker (fra drikkeflasker):	____	Klær:
____	Take away-emballasje:	____	Engangsgrill:
____	Engangsdekketøy:	____	Plastposer (bærenett):
____	Annet _____ :		

Husholdning

Avfall fra hytta, båten o.l.

____	Matemballasje:	____	Lyspærer:
____	Matoljeflasker:	____	Bomullspinner:
____	Emballasje (bad, vaskerom):	____	Bind/tampong:
____	Lokk/korker:	____	Elektronikk:
____	Spraybokser:		

Bedrifter

Fiskeri og industri

____	Oppvaskmiddelflasker:	____	Olje-/bensinkanner:
____	Agnemballasje-/bokser:	____	Presenning/plastduker >1 m3:
____	Bøyer og flottører:	____	Tau (under 50 cm):
____	Fiskekasser:		
____	Garn, >1m2:	____	Tau (over 50 cm):
____	Garn, biter <1m2:	____	Isoporbiter (>10 cm):
____	Pakkeband, strips:	____	Kavler:
____	Blåser:	____	Annet:

Annet:

____	Batterier:	____	Sprøyter:
____	Biler/bildeler:	____	Dekk:
____	Emballasje (bil-/båtpleie, garasje)	____	Oljefat:
____	Veistikker:	____	Biter av jern og metall
____	Annet _____ :		

Små udefinerbare plastbiter (hard/myk) i området du rydder:

____	<50	____	50-100	____	>100	Kommentar: _____

Hvor stor andel anser du å komme fra fiskeribransjen: ca. _____ % av gjenstandene